

IDEEËN

INSPIRATIE

WHITEPAPER

Leren via

STRIPS &

CARTOONS

Een aantal ideeën over het gebruik van strips in het onderwijs

WORKSHOPS

VOORBEELDEN

Leren via strips & cartoons

Een aantal ideeën over gebruik van strips in het onderwijs

Inhoudsopgave

Kennismaking

Leren van strips & cartoons

Leren strips & cartoons tekenen

Bundelen van projecten

Workshops met strips

Taal

Workshop 1. - Dagboek in stripvorm

Workshop 2. - Een strip met SMS teksten of alleen met beeldtaal

CKV

Workshop 3. - Het beroemde schilderij

Maatschappijleer

Workshop 4. - Een actuele cartoon

Geschiedenis

Workshop 5. - Historische strip over de gemeente

Workshop 6. - Journalistieke strip over actualiteit in een gemeente

Aardrijkskunde

Workshop 7. - Het reisverslag

Workshop op maat

Workshop 8. - Zelf een grap bedenken rond een thema

Workshop 9. - Een thema uitdiepen

Workshop 10. - Met zijn allen één strip maken

Cross-over/Verstrippen

Workshop 11. - Een verhaal, mop, lied of gedicht verstrippen

Recenties

Fer Elzinga werkt onder de naam STRIPWERK

Voor vragen of boekingen: geef gerust een belletje naar 06 22 498 032

Of stuur een e-mail naar: fer.elzinga-stripwerk@protonmail.com

Kennismaking

Strips & cartoons maken deel uit van ons cultuurgood. Bijna iedereen kent Donald Duck, Mickey Mouse, Asterix, Lucky Luke, Kuifje, Jan, Jans en de kinderen en al die andere bekende stripfiguren of heeft wel eens een cartoon gezien in een krant of een blad. En net als met muziek en sporten, geven deze strips en cartoons kinderen inspiratie om daar zelf iets mee te gaan doen. Veel leerlingen vinden het leuk om te tekenen en zouden graag de fijne kneepjes van het maken van een leuke strip of cartoon willen leren. Muziekverenigingen en sportverenigingen zijn er genoeg, maar waar leer je strip & cartoontekenen?

Hier en daar in Nederland geeft een professionele (strip)tekenaar tekenles. Ik ben daar één van. Mijn naam is Fer Elzinga en ik teken al meer dan 60 jaar en ben nu meer dan 40 jaar een professionele cartoonist, illustrator en striptekenaar, waarvan bijna 35 jaar in de vorm van een eenmanszaak. Ik vind het leuk om de kennis die ik in de loop van de jaren heb opgedaan over te dragen op een nieuwe generatie. Zelf heb ik nooit de kans gekregen om les te krijgen, ik weet dus wat het is als je de kriebels hebt om iets met je talent te gaan doen, maar je weet niet precies hoe of wat. Ik geef ondertussen al meer dan 30 jaar tekenles aan volwassenen en kinderen, en met succes, gezien het aantal leerlingen en de moeite die ze er voor doen om aan de lessen deel te nemen.

Vind je het leuk om meer over mij te weten te komen? Dan kan je de website van de Comiclopedia bezoeken:

https://www.lambiek.net/artists/e/elzinga_fer.htm Daar staat een beknopte geschiedenis van al mijn tekenwerk.

Ik teken ook al meer dan 12 jaar voor de Stichting Tekenen voor Kinderen, waarbij ik in drie ziekenhuis aan het bed teken van kinderen op de kinderafdeling en neonatologie, tevens teken ik op de kinderkliniek van Revalidatiecentrum Roessingh te Enschede. RTV Oost heeft daar een leuk artikel en een reportage van gemaakt. Dit is de link naar de Facebookpagina van RTV Oost, kijk even naar de likes en vooral de hartverwarmende comments, daarna kun je op de foto klikken en ga je naar het oorspronkelijke artikel en het filmpje. Veel kijk en leesplezier:

<https://www.facebook.com/profile/100064769618132/search/?q=fer%20elzinga>

Naast striptekenaar ben ik ook stripverzamelaar. Ik bezit ongeveer 6.000 strips die ik al vanaf mijn 13^e verzamel. Deze zijn een voortdurende bron van inspiratie voor alle presentaties en workshops die ik organiseer.

Leren via strips & cartoons

Kinderen lezen graag strips en cartoons en vinden het ook leuk om ze zelf te maken. Tekenen is een makkelijke en eenvoudige manier om hun creativiteit te uiten. Via de TV en de vele publicaties in stripbladen, kranten en allerlei bladen maken de kinderen kennis met het fenomeen strip. Dus je hoeft niet bang te zijn dat er kinderen zijn die niet weten wat een strip of een cartoon is. Een strip of een cartoon is daarmee dus voor leerlingen geschikt lesmateriaal, maar vooral ook leuk lesmateriaal. Maar wat kunnen leerlingen leren van strips en wat is er allemaal mogelijk met strips en cartoons?

Er zijn tientallenduizenden strips in het Nederlands en in alle mogelijke talen verkrijgbaar. En over alle denkbare onderwerpen. Elk onderwerp en elk vak kan in verband worden gebracht met een strip. Maar een aantal onderwerpen en vakken springen eruit en zijn zeer geschikt voor het gebruik in de klas, zoals bijvoorbeeld geschiedenis, kunst (CVK), maatschappijleer en taal (literatuur). Verderop geef ik verschillende voorbeelden.

Er kan op drie manieren met een strip gewerkt worden.

1. Of er is een strip of cartoon van bekende striptekenaars of cartoonisten en dat geeft aanleiding om over het verbeelde onderwerp te praten.
2. De leerlingen gaan zelf aan de slag met het tekenen van een strip of cartoon.
3. En de laatste mogelijkheid is een mengvorm van deze twee. De leerlingen zien een aantal voorbeelden, krijgen basisinstructies en gaan daarna zelf aan de slag.

In het geval de leerlingen zelf aan de slag gaan, leren ze om teksten en ideeën om te zetten in beelden en verhalen. Je kan het vergelijken met een opstel, een werkstuk of een spreekbeurt, maar dan veel visueler en bondiger. Een goede cartoon is een samenvatting van een hele tekst of een veel omvattend onderwerp in één plaatje. (Eén plaatje zegt tenslotte meer dan duizend woorden!) Omdat de leerlingen door het verbeelden op een andere manier naar het onderwerp gaan kijken en over het onderwerp nadenken krijgen ze daardoor nieuwe inzichten. Bovendien leren ze door naar elkaars werk te kijken ook hoe hun medeleerlingen over dit onderwerp denken. Het is een snelle manier om 'denk'-beelden uit te wisselen.

De workshops die ik geef zijn meestal geen vastomlijnde projecten, maar komen meestal tot stand na overleg met de leerkrachten.

Meestal is er al een bepaald kader waarbinnen gewerkt moet worden. Dit is meestal een thema of een bepaald onderwerp. Naar aanleiding daarvan doe ik dan een aantal suggesties of ik reageer op de suggesties van de opdrachtgever zodat het project de grootste kans van slagen heeft.

Strips & cartoons tekenen

Het perfect leren tekenen van strips is niet in één workshop te leren. Omdat er vele aspecten zijn die bij het striptekenen komen kijken. Enerzijds is daar de verhaaltechnische kant, waarbij er vele manieren zijn om hetzelfde verhaal te vertellen. Anderzijds is daar de tekentechnische kant. Iedere striptekenaar, en dus ook elke leerling, heeft zijn eigen tekenstijl en zijn eigen manier om een verhaal te vertellen. Ondanks dat zijn er wel allerlei richtlijnen te leren hoe je het beste een strip kunt vormgeven (in de ruimste zin van het woord) en allerlei mogelijkheden om deze technieken in te zetten als lesmogelijkheden. Uiteraard wordt de les afgestemd op het niveau van de leerlingen.

Hieronder enkele suggesties:

Workshops striptekenen

Een workshop striptekenen kan een inleiding zijn op het maken van een werkstuk als een cartoon of strip.

Een strip is een mengvorm tussen literatuur (tekst, dialoog), film (perspectief, camerastandpunten, tempo & timing) en grafiek (typografie en het tekenen zelf), die dienen om het verhaal zo doeltreffend mogelijk te vertellen.

Een goede strip bevat de onderstaande elementen in meerdere of mindere mate:

Ontwerp je eigen stripfiguur: Hoe teken je verschillende hoofden, lichamen, handen, en hoe bewegen die.

Geef je stripfiguur emoties: Hoe teken je alle verschillende emoties. Hoe gebruik je lichaamstaal en striptaal om emotieverbeelding te versterken.

Typen & karakters: In strips wordt gewerkt met stereotypen: de held, de boef, de professor, de politieagent, enz

Genre: Wat voor soort strip wil je maken: realistisch, manga, humoristisch, absurdistisch, historisch, science fiction

Tijdperiode: Wat voor tijdperiode kies je: western, middeleeuwen, tweede wereldoorlog, hedendaags, enz

Camerastandpunten: groot totaalshot, totaalshot, halftotaalshot, close-up, super close-up

Verteltechnieken: Montage van shots, sfeerscènes, actiescènes, overgangsscènes

Werken met een scenario: Synopsis, scenario, pagina-indeling

Verhaaltechnieken: Chronologisch, flashback, parallelvertelling, de ellips, onzichtbare praters

Humor: Herhaling, overdrijving, anachronismen, absurde vernielingen en wederopstanding, levende voorwerpen

Hoe bedenken je een grap: Een grap maken kan je leren: er zijn diverse technieken om een grap te bedenken.

Vertelstijl: Verbale gags, visuele gags, parodie, satire, drama, realisme

Gezichtspunten: Normaal gezichtspunt, vogelperspectief, kikkerperspectief, shot/tegenshot

Gebruik van de kaders: horizontale kaders, verticale kaders, rechthoekige of vierkante kaders, andere vormen

Compositie: Compositieregels, compositiezwaartepunten, compositie plaatje, compositie pagina

Beweging in strips: Klassieke manier, slowmotion, stroboscopisch effect, vloeiende bewegingen, richting

Des strips: Gebruik van de tekstballon, onomatopoeën, striptaal: gebruik van symbolen (hartjes, lampjes, enz)

Vorbereidingen: Documentatie, tekenmateriaal: potlood, pen, penseel, papier(formaat), inkleuren

Gouden Tips: Hoe maak je van een doorsnee strip een goede strip.

Afhankelijk van de afspraken en het onderwerp is het meestal zo dat één of meerdere van de bovenstaande technieken aan bod komen ter ondersteuning van het zelf maken van een strip of cartoon.

Bundelen van projecten

Het is leuk om aan het einde van een workshop of een project alle resultaten te bundelen, te vermenigvuldigen en uit te delen aan de leerlingen zelf en aan andere geïnteresseerden.

- Dat is stimulerend ten behoeve van de kwaliteit tijdens het maken, want het wordt immers gepubliceerd.
- Het zorgt ervoor dat er doelgericht gewerkt wordt, er wordt immers een resultaat verwacht in de vorm van een eindproduct.
- En het is leuk om elkaars resultaat te bekijken en op die manier van elkaar te leren en inzicht te krijgen in de manier waarop anderen naar hetzelfde onderwerp kijken of met dezelfde middelen heel andere dingen maken.
- En het kan stimulerend zijn ten op zichte van volgende projecten.

De workshops op de volgende pagina's zijn enkele voorbeelden. Bijna elk onderwerp of thema kan verwerkt worden in een workshop. Geef mij een belletje of een e-mail en we bedenken wat leuks!!!

Workshops met strips

Ouderwetse ideeën gaan er van uit dat strips het lezen of leren niet stimuleert, maar studies, afstudeeropdrachten en doctoraalscripties naar de tegenwoordig visueel en multimediaal ingestelde jeugd laten het tegenovergestelde zien. Een overvloed aan TV, DVD/film, video games, internet, mobiele media en andere relatieve nieuwigheid is voor jongeren geen probleem. En ze consumeren al die media ook nog eens allemaal tegelijk. Een visueel ingestelde les, waarbij ze nu niet eens consumeren, maar produceren is daarom misschien een welkome afwisseling? Hieronder een aantal suggesties om de fantasie te prikkelen, uitgesplitst per onderwerp.

Taal

In vele strips speelt taal of literatuur een zeer belangrijke rol. Denk alleen maar eens aan de strips van Marten Toonder en dan met name de Bommelstrips. Marten Toonder heeft met zijn taalgebruik vele woorden toegevoegd aan de Nederlandse taal, die zelfs terug te vinden zijn in de Dikke van Dale. Daarnaast zijn er vele verstrippingen van literatuur, waaronder vrij recent (met de integrale tekst!) 'De Avonden' van Gerard Reve door de striptekenaar Dick Matena. Daarnaast zijn er tegenwoordig, ook in de reguliere boekhandel, veel "Graphic Novels" (grafische romans), die heel goed een aanknopingspunt kunnen zijn voor een les over literatuur. Aan de andere kant is daar een strip als Haase Harry waarin het Haags als dialect op fonetische wijze wordt benadrukt.

Workshop 1. - Dagboek in stripvorm

Veel grafische romans bevatten autobiografische elementen. De leerlingen zou een autobiografische strip kunnen maken. Een soort dagboek in stripvorm of waarbij er één belangrijke gebeurtenis wordt uitgelicht, al

dan niet verdeeld over verschillende dagen/weken/maanden. Wat had de afgelopen maand de belangrijkste emotionele invloed op de leerling?

Workshop 2. - Een strip met SMS teksten of alleen met beeldtaal

Als er wordt ge-SMS-t of geappt wordt er meestal een speciale taal gebruikt. Bijvoorbeeld "ff w88" (effe wachten). Het is leuk om een strip te maken, waarin alleen maar deze SMS-taal wordt gebruikt. Een andere mogelijkheid is om een strip te maken waarin alleen maar in plaatjes wordt gepraat, bijvoorbeeld in de vorm van pictogrammen. Bijvoorbeeld iemand moet nodig naar de WC en in zijn tekstballon is een plaatje van een mannetje van het herentoilet te zien of een plaatje van een toilet. Dat laat zien dat je ook kunt communiceren zonder taal te gebruiken.

Strips worden niet voor niets De Negende Kunst genoemd. En omdat kunst vaak commentaar op andere kunst is, kan de vorm strip goed gebruikt worden bij CKV. Veel strips bevatten overigens verwijzingen naar beroemde schilderijen (Asterix) of gaan over de kunstscène, zoals bijvoorbeeld veel Franka strips, maar ook de laatste onafgemaakte Kuijje (en de Alfakunst). Daarnaast zijn er veel biografische strips (al dan niet met fictieve elementen) over kunstenaars. (B.v. 'Het Oor van Gogh' van Agent 327 door Martin Lodewijk, en diverse grafische romans over Andy Warhol, Rembrandt, van Gogh, enz.)

Workshop 3. - Het beroemde schilderij

Elke leerling krijgt één of meerdere pagina's om een strip te maken over een beroemd schilderij. Allerlei beroemde schilderijen vormen het eerste plaatje. Dit schilderij wordt gebruikt als basis voor een eigen verhaal:

- Laat de schilder aan het werk zien en vertel hoe het schilderij tot stand kwam, of
- Het schilderij hangt in een museum en daar gebeurt iets, of
- Het schilderij komt ineens tot leven. Er stapt iemand van het doek of iemand gaat het schilderij in, of
- De leerling combineert een aantal van de bovenstaande suggesties, of
- Ze hebben zelf een nog veel beter idee!!!

Dus: welk verhaal zit er in een schilderij verborgen? Op die manier maken ze kennis met allerlei beroemde schilderijen en anderzijds kunnen ze met hun eigen fantasie aan de slag.

Maatschappijleer

Er zijn vele cartoonisten die commentaar geven op de dagelijkse nationale en internationale berichtgeving. Zij bedrijven satire en politiek en heten onder andere Jos Collignon, Frits Müller, Bas van der Schot, Tom Janssen, Peter van Straaten, Len Munnik, Wim Stevenhagen en Frits Behrendt. Mannen met een mening. Veel leerlingen zijn ook niet op hun mondje gevallen en hebben een mening over actuele gebeurtenissen.

Workshop 4. - Een actuele cartoon

Wat is leuker dan een stapel kranten doorkijken en daar een bericht uit te pikken en dit in een cartoon te verbeelden? Het oorspronkelijke bericht wordt bij de cartoon geplakt als documentatie en bron. Op deze manier kan elke leerling één of meerdere cartoons maken en heb je zo een map vol werk om bijvoorbeeld als boekwerkje te vermenigvuldigen en aan elke deelnemende leerling te geven.

Geschiedenis

Op het gebied van geschiedenis is een strip een onuitputtelijke bron. Over vele tijdsperioden zijn strips gemaakt. En vaak blijkt dat een stripmaker zich uitermate goed heeft gedocumenteerd. Zelfs met een humoristische strip als Asterix, zoals blijkt uit de boeken "Asterix en de waarheid" en "Asterix en de wijde wereld" die geschreven zijn door de historicus René A. van Royen en classica Sunnyva van der Vegt. Er zijn strips die zijn gebaseerd op archeologische opgravingen ("Arin en het volk van de hunebedbouwers" geïnitieerd door het Hunebedcentrum te Borger), maar ook gebaseerd zijn op moderne geschiedenis, zoals het stripboek "In the shadow of no towers" van Art Spiegelman over 11 september of "Persepolis" van de Iraanse striptekenaars Marjane Satrapi over de Islamitische revolutie in Iran. Daarnaast zijn er de journalistieke strips van Joe Sacco (over onder andere Sarajevo en Palestina).

Workshop 5. - Historische strip over de standplaats van de school

In samenwerking met een Historisch Genootschap binnen een gemeente kan (een periode uit) de lokale geschiedenis tot strip worden verwerkt. Over elke gemeente zijn wel geschiedenisboeken geschreven die vaak bij de lokale bibliotheek geleend kunnen worden. Dit materiaal, eventueel in combinatie met materiaal van internet, kan als basis worden genomen voor het maken van een strip over (een periode uit) de eigen gemeente of de standplaats van de school.

Workshop 6. - Journalistieke strip over de actualiteit in een gemeente

Uit de lokale media kan een stuk moderne geschiedenis (het lokale nieuws) worden uitgelicht door middel van een strip. Als documentatie kunnen actuele artikelen uit de kranten dienen, maar ook door middel van een eigen interview. Vooral als dit interview na het maken van een synopsis wordt gedaan kunnen de 'gaten' in het scenario worden aangevuld met gerichte vragen aan de betrokkenen, waardoor de strip een meerwaarde krijgt ten opzichte van de reeds verschenen artikelen.

Aardrijkskunde

Aardrijkskunde en strips gaan heel goed samen. Hoeveel mensen danken hun eerste geografische kennis niet aan Kuifje? Niet alleen in Kuifje, maar ook in duizenden andere strips zijn 'vreemde' landen een kapstok om een verhaal aan op te hangen en kennis te maken met de 'vreemde' gebruiken aldaar. Sommige strips zijn echte reisverhalen. Wat te denken van "De ronde van Gallië" van Asterix, waarbij Asterix een weddenschap aangaat met Julius Ceasar en beloofd uit elke Franse streek een specialiteit mee te nemen als bewijs dat hij daar geweest is. Het is een kennismaking met de diversiteit van de Franse cultuur. En om het album gaan Asterix en Obelix bij een ander land op bezoek, waarbij alle cultuur, taal, eten, muziek en plaatselijke gebruiken op de hak worden genomen. Op www.hetlaatstecontinent.be is een website te vinden die geheel is gewijd aan Antarctica. De site bevat ook een uitgebreid overzicht van strips waarin de koude onderkant van de aardbol figureert. Blake & Mortimer passeren de revue, maar ook Dirkjan, Jommeke, Piraat Isaak, Nero, Pol en Suske & Wiske. Veel Vlaamse striphelden dus, maar dat mag ook, want Het Laatste Continent is een Belgische site. Niettemin: een aanrader voor avontuurlijk aangelegde leraren en leraressen uit het basisonderwijs of docenten aardrijkskunde uit het voortgezet onderwijs.

Workshop 7. - Het reisverslag

De leerlingen kunnen een reisverslag in stripvorm maken van (een deel van) hun vakantie. Eigen foto's, die van familie of vrienden en reisfolders of andere informatie kunnen dienen als documentatie.

Diversen

Naast de bovengenoemde ideeën zijn er natuurlijk nog vele andere mogelijkheden. In feite maak ik elke workshop op maat. Alle hier genoemde workshops zijn voorbeelden om de fantasie te prikkelen en kunnen zo worden aangepast dat ze passen in het bestaande lesprogramma. Hieronder nog een aantal beproefde concepten, die ik meerdere malen heb toegepast in diverse basisscholen en scholen van het voortgezet onderwijs.

Workshops op maat

Workshop 8. - Zelf een grap bedenken rond een thema

In tegenstelling tot wat de meeste mensen denken kan je leren om grappen te bedenken. Er zijn diverse technieken. Leerlingen krijgen deze technieken aangereikt, zodat ze zelf aan de slag kunnen met elk willekeurig onderwerp. Een grap leert je om dingen van een andere kant te bekijken, een ander standpunt in te nemen, een nieuwe zienswijze toe te passen. Het leukste is om een vast thema te kiezen. Iedereen zal rond een vast thema een andere grap bedenken. Het is leuk om alle strips en cartoons aan het eind van de workshop naast elkaar te leggen en al deze "denk"- "beelden" met elkaar te vergelijken.

Workshop 9. – Een thema uitdiepen

Gedurende een jaar zijn er diverse thema's die passeren. Het is leuk om een keer één van die thema's te gebruiken om kinderen op een andere manier met dat thema aan de slag te laten gaan. Op een basisschool heb ik een keer tijdens "Dierendag" een hele workshop gewijd aan het tekenen van dieren. Van simpele schetsen en humoristische illustraties tot zeer gedetailleerde tekeningen waarin een vacht of een ander detail van een dier werd uitgewerkt. Uiteraard liet ik de kinderen aan het eind een strip maken met hun favoriete dier in de hoofdrol. Een gegarandeerd succes. Andere mogelijkheden zijn: Pasen, Valentijnsdag, Vaderdag, Moederdag, Kinderboekenweek, Halloween, Sinterklaas, Kerst, Carnaval, vrijdag de 13e, herfst, maar natuurlijk ook de thema's waar de school zelf mee werkt dat jaar kunnen een les op maat opleveren.

Workshop 10. – Met zijn allen één strip maken

Veel strips zijn samenwerkingen. In het simpelste geval is er een scenarioschrijver en een tekenaar. Maar in de comicwereld gaat het nog een stap verder. Daar heb je een scenarioschrijver, iemand die een storyboard maakt, iemand die alles schetst, iemand die inkt, iemand die inkleurt en iemand die de tekstballonnen lettert. Bij de productie van een weekblad als Donald Duck worden bijvoorbeeld ook veel taken verdeeld over verschillende personen om sneller te kunnen werken.

Ook Europese strips kennen dit soort samenwerkingen. Sommige tekenaars verdienen zo goed aan hun strip, dat ze anderen inhuren om de achtergronden te tekenen of te inkten. De Toonder Studio's zijn een goed voorbeeld, maar ook Mark Retera van Dirkjan en Jesse van Muylwijck van De Rechter hebben een tijdje medewerkers gehad. Peyo (Pierre Culliford) van de Smurfen heeft een studio gehad vanwege de populariteit en hoge productie van de strips en ook de strip Jan, Jans en de kinderen uit Libelle wordt tegenwoordig gemaakt door een studio.

Met zijn allen aan één strip werken is een hele leuke manier om een workshop op maat te maken. In deze workshop tekent iedereen niet aan zijn eigen strip, maar maken alle leerlingen gezamenlijk één lang verhaal. Door op deze manier te werken kunnen alle leerlingen hun sterkste kant laten zien.

Wie neemt welke rol voor zijn/haar rekening?

- **Het maken van de synopsis:** *Waar gaat het verhaal over, wat is de rode draad en de clou?*
- **Genre:** *Wat voor soort strip wil je maken: realistisch, manga, humoristisch, absurdistisch, historisch, science fiction*
- **Tijdperiode:** *Wat voor tijdperiode kies je: western, middeleeuwen, tweede wereldoorlog, hedendaags, enz*
Bijvoorbeeld: het thema van Romeo en Julia kan je op honderd verschillende manieren vertellen.
In verschillende tijdperiodes, met verschillende achtergronden. Is het verschil tussen hen een sociaal verschil, verschil in cultuur, verschil in huidskleur, politieke verschillen, enz, enz.
- **Het bedenken van de karakters:** *Wie spelen welke rol in het verhaal?*
- **Het maken van het scenario:** *Het uitwerken van het verhaal in scènes.*
- **Welke verteltechniek wordt gebruikt :** *Chronologisch, flashback, parallelvertelling?*
- **Documentatie:** *Als je weet waar het verhaal over gaat, kan er worden gedocumenteerd.*
- **Het tekenen van het verhaal:** *Hier kan worden gekozen voor verschillende mogelijkheden.*
 - **een ieder doet zijn eigen ding:** *de ene doet personages, een ander achtergronden, dieren of auto's, enz.*
Voordeel: er is eenheid in het tekenwerk. Nadeel: vergt veel organiseren. Het beste is om het scenario uit te werken in schetsen of storyboards, zodat iedereen weet wat hij waar moet tekenen.
 - **elke tekenaar tekent één of meerdere pagina's:** *Voordeel: kwestie van goed verdelen over de tekenaars (let op specialiteit. Nadeel (of niet?): je krijgt een verhaal, getekend in allemaal verschillende stijlen. Maar dit kan ook juist zijn charme hebben.*

Cross-over / Verstrippen

Workshop 11. – Een verhaal, mop, lied of gedicht verstrippen

Veel boeken worden verfilmd, ook stripboeken, meer dan je denkt overigens. Maar ook andersom, veel films zijn ook verstript. Hetzelfde kan gelden voor een verhaal, een mop, een gedicht of een lied. De bekende reeks “Rode oortjes” verbeeldt de eindeloze hoeveelheid schuine moppen. En in het stripalbum “Strips in Stereo”, hebben diverse bekende striptekenaars Nederlandse liedjes verstript. Dat was zo'n succes, dat er ook nog een 'Bootleg' versie is verschenen met liedjes zowel in het Engels als Nederlands. Hanco Kolk (Single, Meccano, Gilles de Geus) heeft voor Spinvis van het album 'Tot Ziens Justine Keller' elke liedje verstript. Natuurlijk zijn er nog vele andere liedteksten (zowel Nederlandstalig als Engels) die geschikt zijn om te verstrippen, elke leerling heeft wel zijn favoriete liedje. Er zijn overigens ook stripboeken waarin gedichten van onder andere Victor Hugo (en nog anderen) zijn verstript. Poëzie, gedichten en verhalen zijn ook uitermate geschikt om te verstrippen of te illustreren. Een workshop als dit is ook heel makkelijk aan een thema te koppelen, waarbij je kinderen toch genoeg ruimte kan geven voor een invulling met de eigen creativiteit.

Recensies

= Voor de stichting “Laat je horen!” heb ik de begeleiding gedaan voor het maken van een educatief stripboek =

Kwaliteit gegarandeerd

Initiatiefneemster Petra van der Pool: “De Man met de Hoed, Fer Elzinga, heeft een professionele striptekenworkshop verzorgd voor de studenten. Met een aantal adviezen en tips en met heel veel persoonlijke begeleiding van de studenten heeft hij ervoor gezorgd dat de kwaliteit van de tekeningen en de stripverhalen en daarmee van de bundeling van deze strips tot het uiteindelijke educatieve stripboek werden gegarandeerd.”

= Een verslag van een workshop in winkelcentrum Rokkeveen Zoetermeer =

Een verhaal met een striptekening

De Katwijkse striptekenaar Fer Elzinga was zaterdagmiddag te gast in winkelcentrum Rokkeveen. Hij gaf daar een workshop striptekenen voor kinderen. Het viel de kinderen niet mee, maar zij genoten toch van de levendige presentatie van kindervriend Elzinga.

door: Fleur van Schaik

ZOETERMEER "Kijk dan mam", zegt de kleine blonde Kelly als ze haar moeder ziet terugkomen. "Hij tekent een struisvogel met een dienblad vol glazen op één van zijn poten." Het is de 7-jarige Kelly Jansen die de grappige struisvogel van de Katwijkse striptekenaar Fer Elzinga als eerste opmerkt. Fer Elzinga begint hierdoor aanstekelijk te grinniken.

Kelly's moeder Conny, net terug van het boodschappen doen, komt even kijken hoe het haar dochter vergaat tijdens de gratis workshop striptekenen die deze zaterdagmiddag wordt gehouden in het winkelcentrum Rokkeveen. Terwijl pa en ma rustig de tijd hebben om boodschappen te doen, vermaken de kinderen zich bij de les van Fer Elzinga. "Laten we het eens hebben over emoties. Dan beginnen we bij iemand die heel erg blij is, nog veel blijer wordt en daarna helemaal uit zijn dak gaat", legt de tekenaar uit, terwijl hij uitbundig met zijn handen en voeten in de lucht zwaait. "Deze persoon heeft met zijn staatslot vijftien miljoen euro gewonnen. Hij is zo blij dat hij gek wordt van blijdschap. Dat gaan we nu proberen te tekenen."

Met zijn verhaal probeert hij de fantasie van de kinderen te prikkelen. "Maar dan, dan komt hij er plotseling achter dat hij zijn staatslot is verloren", vervolgt hij zijn verhaal. "Erg boos wordt hij dan. En helemaal razend als hij hoort dat zijn buurman de prijs heeft gewonnen. En dat nog wel op zijn verloren staatslot."

De kinderen beginnen opnieuw uitbundig te lachen om de grappige striptekenaar, die nu weer stampvoetend en met een boos gezicht zijn verhaal vertelt. "Doen jullie dat nooit als je boos bent", vraagt hij hen, terwijl hij lachend zijn volgende nieuwe strip tekent. "Wat doen jullie dan? Daar ben ik dan wel heel nieuwsgierig naar."

De kinderen die hun uiterste best doen de stripfiguur van Elzinga na te tekenen, merken dat het verre van makkelijk is. Ze azen dan ook allemaal op de tekeningen van Elzinga die hij na afloop van elke onderdeel verloot onder de deelnemers.

Stap voor stap legt Elzinga aan de kinderen de basis van het striptekenen uit. Beginnend bij het tekenen van handen en voeten en eindigend bij het tekenen van stripfiguren met emotie. Maar makkelijk wordt het niet gevonden. "Striptekenen is ook moeilijk", legt de striptekenaar uit. "Met striptekenen wil je iets aan de mensen vertellen. De strip dient ook alleen maar als middel om je verhaal te vertellen. Creativiteit is het allerbelangrijkste, maar daarnaast moet je natuurlijk ook talent hebben. Iedereen kan leren tekenen, maar dat betekent niet dat iedereen striptekenaar kan worden. Je kunt het vergelijken met voetbal. Iedereen kan leren voetballen, maar niet iedereen wordt profvoetballer."

= Bij het Andreas College te Katwijk gaf ik aan ±250 leerlingen de workshop Wonderkamers =

Project Wonderkamers groot succes

De afgelopen weken zijn we druk geweest met het project Wonderkamers naar aanleiding van de gelijknamige tentoonstelling en het Haags Gemeente Museum. Elke leerling mocht bij onze Wonderkamerstentoonstelling zijn eigen bijzondere object tentoonstellen. Dat kon een foto van oma, een boek, een gewonnen medaille, maar ook de eerste schoentjes zijn. Ook een workshop striptekenen door de bekende striptekenaar Fer Elzinga stond op het programma. Hiermee konden de kinderen het verhaal achter het object verbeelden. De kwaliteit nam dankzij de tips van Fer snel toe. Naast klassikale lessen in alle groepen gaf Fer her en der ook veel persoonlijke begeleiding, wat resulteerde in prachtige strips.

Striptekenaar Fer Elzinga maakte samen met leerlingen van de Plesmanschool een vrolijk kunstwerk onder het viaduct bij de Plesmanlaan. (Foto: Jan Verhoog)

= De onthulling van de kunstwerken van Via d'Arte waar ik een kunstwerk van 1.25 bij 17.50 meter heb gemaakt =

Viaducten zorgen vanaf nu voor glimlach op ieders gezicht

BADHOEVEDORP - Leerlingen van de Plesmanschool hebben vrijdag 20 maart samen met wethouder Tuning van Verkeer en Cultuur een kunstwerk onthuld dat het viaduct bij hun school opfleurt. In totaal worden vier onderdoorgangen van de A9 verfraaid met kunst. Dit kunstproject, met de naam Via d'Arte, is een initiatief van Henk van Dijkhuizen uit Badhoevedorp.

Striptekenaar Fer Elzinga maakte het kunstwerk bij de Plesmanstraat / Rijstvogelstraat. De andere drie kunstwerken - van Inge Rosekrans, Henk van

Dijkhuizen en Linda Jansen - zijn vrijdag virtueel onthuld. De vier kunstenaars hebben hun creativiteit gebruikt om de viaducten een mooie uitstraling te geven. Thema van het kunstproject is de verdwijning van de A9 uit het dorp en samenvoeging van de twee dorpsdelen.

Stripheld

Vrijdagmiddag mochten de jonge kunstenaars het kunstwerk onder het viaduct bij hun school onthullen, samen met striptekenaar Fer Elzinga, die vermoedelijk voor altijd hun held is. Hun stripheld, want met zijn oranje jasje en cowboyhoed leek Elzinga zo uit zijn eigen strip weggelopen. Het werk dat hij met de kinderen onder het viaduct van de Plesmanlaan Rijstvogelstraat maakte, bestaat uit zeven panelen die geschiedenis en toekomst van Badhoevedorp in beeld brengen, met een knipoog. Het begint allemaal met De Badhoeve. We zien hoe De Waterwolf de Haarlemmermeer opeist, maar als het water Amsterdam tot aan de lippen staat, wordt er toch maar ingepolderd en kan het schaap een lange neus trekken naar de Waterwolf. De man in zijn roeiboot is gestrand tussen de koeien en de zeilboten maken, mede dankzij gemaal Cruquius, plaats voor vliegtuigen. De vissen veranderen in paarden, fraai verbeeld door een 'zeemeerpaard'. Het laatste paneel toont hoe het viaduct verandert in een stukje natuur. Natuurgetrouw, want het is de bedoeling dat deze viaducten met de omlegging van de A9 (vermoedelijke start 2012, zei Roel Salden, directeur Wegen en Verkeer van Rijkswaterstaat) in 2017 gesloopt worden.

Dromen

De kinderen van de Plesmanschool waren heel enthousiast tijdens de onthulling van het grote kunstwerk in de buurt van hun school. Fer Elzinga heeft 96 tekeningen in het kunstwerk verwerkt die leerlingen van de Plesmanschool hebben gemaakt. 'Alle tekeningen zijn opgenomen en ik was blij verrast dat er zulke mooie exemplaren tussen zaten, je kunt zien dat de kinderen erg hun best hebben gedaan om er iets moois van te maken', aldus Elzinga. Dat de leerlingen niet alleen creatief zijn met potloden, maar ook met zingen, blijkt als zij bij de onthulling een leuk nummer zingen op de melodie 'Dromen zijn bedrog' van Marco Borsato. De 'A9 om' is een droom die dan toch echt gaat uitkomen.

Fer Elzinga van STRIPWERK staat trots bij zijn kunstwerk wat op deze foto in vol ornaat is te zien. Totaal zeven platen met elk een cartoon die een tijdsperiode in de geschiedenis van de Haarlemmermeer verbeeldt. In de zeven cartoons zijn totaal 96 tekeningen van leerlingen van de nabijgelegen school verwerkt

= Stichting Beeldverhaal Nederland besteed aandacht aan Fer Elzinga =

Naar aanleiding van deze PDF "Leren via strips en cartoons", heeft de Stichting Beeldverhaal Nederland (die nu niet meer bestaat, maar destijds toch wel gezien kon worden als een autoriteit op het gebied van het gebruik van strips in het onderwijs) op haar site een pagina gewijd aan de educatieve eensmanszaak van Fer Elzinga.

Fer Elzinga: "Het is natuurlijk ontzettend leuk om erkenning te krijgen van een autoriteit als de Stichting Beeldverhaal Nederland voor het werk dat ik de afgelopen 15 jaar heb gestoken in het geven van lezingen, presentaties en (strip)tekenworkshops op basisscholen, voortgezet onderwijs, hoge scholen en universiteiten."

Enkele plaatjes van workshops.